

Pospíšil, Ivo

Úvodem

In: Pospíšil, Ivo. *K teorii ruské literatury a jejím souvislostem*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2013, pp. 7-8

ISBN 9788021062160

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/128452>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Úvodem

Předkládaný text je založen na autorově dosavadním výzkumu, který se týkal literární teorie a historie obecně a ruské literatury zvláště v širším slovanském kontextu. Práce jako přirozená součást slavistiky vychází ze současných pokusů nově koncipovat teorii a dějiny slovanských literatur, pokusů, jichž se autor jako badatel zúčastňuje. Ruská literatura je mimořádně inspirativní z teoretického hlediska v jejím specifickém vývoji od středověku po současnost, v jejích deformacích vnějších podnětů, jež finálně vedly k vyššímu stupni inovace (prae-post paradox/efekt) - a nejen v krásné literatuře, ale také v jiných druzích umění. Výstup představuje v souboru problémově provázaných studií implicitní obrys koncepce teorie a dějin ruské literatury nazírané z pozice srovnávacích a žánrových studií na pozadí několika dalších slovanských a evropských literatur.

Současný stav výzkumu problémů spjatých s tématem nebo tématy předkládaného projektu se nachází na skutečné křižovatce mezi akcentací specifických rysů ruské literatury na jedné straně a tzv. literárními vlivy, převážně západoevropskými a americkými na straně druhé. Autor bere v úvahu koncepci zdůrazňující jak slovanský, tak neslovanský charakter ruského literárního vývoje, manifestuje jeho zvláštní rysy a, nehledě na „vlivy“, prezentuje její specifický poetologický model vycházející z analýzy žánrů a žánrových systémů (genologie) a jejich proměn viděných z pozice komparatistiky, ale také teorie literární historie a areálových studií.

Teoretickou bází je tu spojení s koncepcemi literární teorie a dějin, které se nyní objevují v několika výzkumných oblastech, na nichž se autor v minulosti podílel. Snaží se tu aplikovat areálovou koncepci vycházející z prostorových faktorů literárního vývoje a z poetologického pojetí, jež nazírá literární vývoj jako řetězec změn a permanentních návratů, které zvláště v ruské literatuře manifestují stálou kontinuitu dokonce palimpsestického rázu, experiment s literárními žánry a permanentní pnutí mezi domácím a cizím.

Práce má převážně slavistický ráz vycházející z komparatistiky a genologie. Současně teorie literatury a literární vývoj jsou tu aplikovány na zvláštní rysy ruské a jiných slovanských literatur a vedou k verifikaci pre-post efektu/paradoxu, pojmu, jenž autor vytvořil a použil k charakteristice a hlubšímu pochopení vnitřních procesů probíhajících v slovanských literaturách, jež jsou spojeny podobným historickým vývojem.

Zvláštní pozornost je věnována vzniku ruské literatury, její podvojně struktúře, jazyku a poetice a také procesům evropeizace. Specifické místo je také věnováno úloze střední Evropy jako geopolitického, kulturního a duchovního prostoru.

Zvláštní část textu je soustředěna na ruské a jiné slovanské reflexe ruské literatury: dominantním předpokladem je tvrzení, že Rusové sami záměrně rozvíjeli ideu zvláštní cesty ruské kultury, ruské duchovnosti.

Další část je odvozena z výsledků předchozí partie: problém konfrontace ruských a evropských konceptů literární teorie a historie. „Filozofie“ ruské literatury je analyzována v dalších pasážích ve smyslu hledání nových vývojových paradigmat v ruské situaci.

Se souborem problémů se objevuje i nový předmět, tj. konceptualizace ruské literární teorie a historie v komplexním vidění světové literatury jako takové.

Jedním z aspektů práce je formulovat výchozí bod komplexního mezinárodního výzkumu obecných rysů ruské literatury spojených s teorií jak ruské, tak jiných literatur nazíraných z hlediska mezinárodního poetologického impaktu: autor se tu pokusil odpovědět na otázku významu a důležitosti ruské literatury ve světovém literárním vývoji.

Přítomný text může být chápán i jako přípravná studie ke koncipování srovnávacích dějin ruské literatury a slovanských literatur.

Autor ji s vděčností připisuje památce svých vědeckých učitelů a přátel Dionýze Ďurišina (1929–1997), Slavomíra Wollmana (1925–2012) a Andreje Červeňáka (1932–2012).